

ROZBOR
FINANCOVÁNÍ NNO Z VYBRANÝCH VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ
V ROCE 2003

Obsah:

A. Metodika Rozboru

- Účel
- Rozsah sledování
- Sledované kategorie
- Sledované ukazatele
- Metodika sledování

B. Komentář k výsledkům Rozboru

C. Soubor analytických tabulek a grafů

1. Souhrnné údaje
2. Dotace ze státního rozpočtu
3. Dotace z rozpočtu krajů
4. Dotace z rozpočtu pověřených obcí III. stupně

A.

**METODIKA ROZBORU FINANCOVÁNÍ NNO
Z VYBRANÝCH VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ V ROCE 2003**

ÚČEL

Rozbor financování nestátních neziskových organizací z vybraných veřejných rozpočtů v roce 2003 (dále jen Rozbor) má za cíl sledovat objem poskytnutých dotací nestátním neziskovým organizacím (dále jen NNO) v roce 2003 z vybraných veřejných rozpočtů a to v souladu s předem stanovenými hlavními oblastmi státní dotační politiky¹.

ROZSAH SLEDOVÁNÍ

Rozbor, jako sledování poskytnutých dotací ze státního rozpočtu, je prováděn již od roku 2000, kdy byly poprvé publikovány údaje za rok 1999. V souvislosti s reformou veřejné správy a vznikem krajů byly do Rozboru zahrnuty poprvé za rok 2002 také údaje o poskytnutých dotacích z územních rozpočtů, konkrétně za všechny kraje a pověřené obce III. stupně. Předkládaný Rozbor za rok 2003 na tuto situaci navazuje a obsahuje údaje o poskytnutých dotacích ze dvou odlišných úrovní:

- a) **dotace ze státního rozpočtu** poskytnuté NNO na základě vyplněné žádosti² formou rozhodnutí, a to podle schválených Hlavních oblastí státní dotační politiky pro rok 2003³ a v souladu se zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech republiky,
- b) **dotace z rozpočtu krajů a obcí** poskytnuté NNO jak na konkrétní projekty, tak na financování běžného provozu organizace, a to v souladu se zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

Rozbor nesleduje všechny finanční prostředky poskytnuté z veřejných rozpočtů nestátním neziskovým organizacím. Do výsledné statistiky nevstupují:

- finanční prostředky přidělené NNO na základě zákona č. 199/1994 Sb., o veřejných zakázkách,
- dotace poskytnuté „ze zákona“ (církvní právnické osoby, dotace soukromým a církevním školám, a další výdaje poskytované mandatorně),
- dotace poskytnuté na základě zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje,
- další dotace ze státního rozpočtu, které nebyly poskytnuty v rámci režimu státní dotační politiky (tedy na základě Usnesení vlády ČR č. 642/2002).

Rozbor tedy obsahuje údaje o dotacích:

1. **ze státního rozpočtu poskytovaných 11 ministerstvy.** Ministerstvo Spravedlnosti v roce 2003 neposkytlo žádné dotace NNO. Ministerstvo informatiky ve sledovaném roce teprve

¹ pro rok 2003 na základě Usnesení vlády ČR č. 642/2002

² Usnesení vlády ČR č. 621/2001

³ Usnesení vlády ČR č. 642/2002

vzniklo. Dále nejsou v Rozboru zahrnuty dotace poskytnuté prostřednictvím Ministerstva financí jako správce rozpočtové kapitoly Všeobecná pokladní správa, z jejíž prostředků bylo podpořeno 5 organizací v celkové výši 27 120 tis. Kč;

2. **z rozpočtu všech 14 krajů;**
3. **z rozpočtu 171 pověřených obcí III. stupně.** Dotazníkové šetření bylo přitom rozesláno na všech 205 pověřených obcí III. stupně. Celkem 34 obcí tedy nezaslalo žádné údaje a dalších 9 obcí uvedlo, že v roce 2003 neposkytlo NNO žádné dotace.

SLEDOVANÉ KATEGORIE

1. Sledované typy nestátních neziskových organizací

Pod pojem nestátní neziskové organizace zahrnuje Rada vlády pro nestátní neziskové organizace (dále jen RNNO) občanská sdružení, církevní právnické osoby, obecně prospěšné společnosti, nadace a nadační fondy⁴. V předkládaném rozboru jsou tedy uvedeny údaje pouze o dotacích poskytnutých níže uvedeným typům subjektů:

- **Občanská sdružení** a jejich organizační jednotky (spolky, svazy, kluby), která se řídí zákonem č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů. K 14. březnu 2003 bylo v ČR registrováno 48.689 občanských sdružení a 30.160 jejich organizačních jednotek s právní subjektivitou* ;
- **Církevní právnické osoby**, které jsou zřizovány církvemi a náboženskými společnostmi podle zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech, v platném znění, a které jsou evidovány v Rejstříku církevních právnických osob vedeném Ministerstvem kultury. Ke dni 14. března 2003 bylo v ČR evidováno 4.771 církevních právnických osob* ;
- **Obecně prospěšné společnosti**, které jsou zřizovány podle zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů. Ke 14. březnu 2003 bylo v obchodním rejstříku rejstříkových soudů zapsáno 491 obecně prospěšných společností* .

Rozbor tedy nezahrnuje všechny dotace z vybraných veřejných rozpočtů, neboť sleduje jen vyjmenované typy neziskových organizací. Příjemcem dotace z veřejných rozpočtů na veřejně prospěšné účely však mohly být i jiné fyzické či právnické osoby, např. nadace a nadační fondy v případě rozpočtu územních celků.

Pozn. Odlišení církevních právnických osob od samotných církví a náboženských společností se stále ukazuje obtížné. I přes změnu metodiky sledování poskytnutých dotací církevním právnickým osobám (pro definování církevních právnických osob bylo použito negativní vymezení), mohou být v údajích o církevních právnických osobách zahrnuty také údaje o církvích a náboženských společnostech. Jedná se především o příspěvky na obnovu církevních památek, u kterých nebylo možné odlišit, zda příjemcem příspěvku byla církevní právnická osoba církví zřízená nebo církev sama.

⁴ nadace a nadační fondy podle platných právních předpisů nemohou být příjemcem dotací ze státního rozpočtu.

* Zdroj: Český statistický úřad.

2. Hlavní oblasti státní dotační politiky

Usnesení vlády ČR č. 642/2002 k Hlavním oblastem státní dotační politiky vůči NNO pro rok 2003 obsahovalo dvanáct hlavních oblastí, podrobně strukturovaných do činností NNO, které jsou předmětem dotačních programů jednotlivých ministerstev. Tyto hlavní oblasti byly použity (tak jako v minulých letech) jako základ pro získání strukturovaných údajů o poskytnutých dotacích v roce 2002 ze státního i z vybraných veřejných rozpočtů.

Hlavní oblasti	Činnosti nestátních neziskových organizací
1. poskytování sociálních služeb	poskytování sociálních služeb občanům v nepříznivé sociální situaci; podpora rozvoje poskytování zvláštních sociálních služeb v sociálně vyloučených romských komunitách
2. ochrana a podpora zdraví, včetně péče o zdravotně postižené	propagace zdravého životního stylu, podpora programů zvyšujících účast občanů na vlastním zdravotním stavu včetně prevence nákazy HIV/AIDS; pomoc při ohrožení zdraví, poskytování první pomoci; podpora programů zvyšujících účast zdravotně postižených a chronicky nemocných občanů na vlastním zdravotním stavu, podpora programů pro vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením, podpora programu veřejně účelných aktivit zdravotně postižených občanů; zajištění Evropského roku osob se zdravotním postižením
3. ochrana životního prostředí, udržitelný rozvoj	ochrana životního prostředí, přírody a krajiny, péče o biodiverzitu; zapojování veřejnosti do rozhodování v oblasti životního prostředí, environmentální osvěta, vzdělávání a výchova; udržitelný rozvoj na regionální úrovni
4. rozvoj kultury, záchrana kulturního dědictví	podpora umělecké tvorby a její prezentace, rozvíjení progresivních forem kultury; podpora neprofesionálních kulturních aktivit; údržba a ochrana kulturních památek a tradic, podpora krajských spolků v zahraničí a společností přátel v ČR
5. příprava na vstup do Evropské unie, spoluúčast na programech EU	příprava na vstup do Evropské unie; finanční spoluúčast státu na programech financovaných z fondů EU, komunitní rozvoj včetně naplňování principu Partnerství, reprezentace ČR v zahraničí
6. rozvoj sportu a tělovýchovy	péče o zlepšení zdraví a zvýšení fyzické zdatnosti populace; sportovní reprezentace, včetně přípravy sportovních talentů; zvýšení fyzické zdatnosti, speciálních dovedností a návyků určitých profesních skupin (Armáda ČR, Policie ČR, Hasičské záchranné sbory ČR)
7. podpora rovných příležitostí mužů a žen	program rozvoje rovných příležitostí mužů a žen
8. rozvoj dobrovolnické služby	podpora vysílajících organizací akreditovaných podle zákona o dobrovolnické službě a připravujících dobrovolníky
9. podpora programů příslušníků národnostních a etnických menšin	zajištění podmínek pro naplňování práv příslušníků národnostních menšin a podpora jejich programů a aktivit, včetně programů integrace příslušníků romských komunit; integrace cizinců; boj proti rasismu a diskriminaci
10. péče o ohrožené a problémové skupiny obyvatel	zabezpečování široké nabídky využití volného času dětí a mládeže; resocializační a integrační aktivity skupin ohrožených sociálně patologickými jevy, primární, sekundární a terciální prevence drogových závislostí, prevence kriminality, výchova k participaci
11. ochrana spotřebitele a ochrana nájemních vztahů	rozvoj činností zaměřených na rozšiřování právního vědomí spotřebitelské veřejnosti, uplatňování ochrany spotřebitelů v praxi, podpora rozvoje spotřebitelského hnutí; právně osvětová činnost v oblasti bydlení
12. pomoc při nenadálých událostech	ochrana při ohrožení životů, zdraví, přírody a majetků živelnými pohromami, haváriemi, válečnými konflikty, včetně příprav na tyto činnosti; humanitární pomoc poskytovaná v ČR i v zahraničí

Kraje a obce se při poskytování dotací NNO nemusí Hlavními oblastmi státní dotační politiky řídit. Jelikož tyto Hlavní oblasti nezahnují všechny činnosti NNO podporované z rozpočtů územních celků, bylo třeba v dotazníkovém šetření rozesílaném na kraje a pověřené obce III. stupně sledovat také kategorii "Ostatní oblasti". V roce 2003 bylo z územních rozpočtů poskytnuto dalších 86 977 tis. Kč na tzv. Ostatní oblasti.

Ostatní oblasti	Z rozpočtu krajů		Z rozpočtu obcí	
	Počet organizací	Dotace (v tis. Kč)	Počet organizací	Dotace (v tis. Kč)
Rozvoj obce a regionu	37	7 841	22	8 183
Podpora zájmových aktivit	11	495	202	25 845
Podpora aktivit seniorů			61	34 278
Podpora aktivit dětí předškolního věku			4	164
Podpora vzdělávání	27	6 474	6	3 697
CELKEM	75	14 810	295	72 167

SLEDOVANÉ UKAZATELE

1. **Počet podpořených projektů.** Nebylo možné odstranit případy, kdy na projekt jedné NNO byly poskytnuty dotace či příspěvky z několika zdrojů současně, tedy jak různými správci kapitol státního rozpočtu, tak subjekty územní samosprávy. Jeden projekt tedy v souboru může figurovat jako několik projektů.

Vzhledem k tomu, že z územních rozpočtů nemusí být poskytovány dotace na základě podané žádosti, neuvádějí obce počty podpořených projektů. V takových případech byly údaje doplněny podle počtu podpořených organizací. Údaje o podpořených projektech je tedy, především v případě obcí, třeba brát pouze orientačně.

2. **Počet příjemců dotací,** tedy počet podpořených organizací. Počet příjemců finančního příspěvku může být zkreslený tím, že některá NNO realizovala několik projektů, na které mohla obdržet dotace jak v různých Hlavních oblastech, tak z různých veřejných rozpočtů. Taková NNO tedy v souboru může figurovat jako několik subjektů.

Stejně jako v minulých letech i v roce 2003 byl sledován ukazatel "Nově podpořené organizace". I zde mohlo dojít k tomu, že nová organizace mohla být z daného rozpočtu podpořena již v minulých letech, ovšem v jiné Hlavní oblasti nebo z jiného dotačního titulu. Ukazatele o počtu podpořených organizací je opět třeba posuzovat pouze orientačně.

3. **Objem poskytnutých dotací,** tedy **přiznaná** výše dotace, která byla (na základě žádosti nebo jiného předpisu) v procesu rozhodování poskytovatele dotací přiznána danému příjemci. Tak jako v minulých letech byly i zde odděleně sledovány **investiční dotace**. Od roku 2001 platí nová rozpočtová pravidla pro státní rozpočet⁵ i pro rozpočty územních celků⁶. Zatímco v zákoně o rozpočtových pravidlech republiky je pro investiční dotace nově používán pojem "programy reprodukce majetku" (§12 a 13 zákona) a je pro ně zaveden specifický režim, zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů nedefinuje žádné investiční dotace a břemeno jejich rozlišení spočívá na samotných poskytovatelích dotací NNO.

⁵ zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech republiky

⁶ zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

METODIKA SLEDOVÁNÍ

I když se metodika sledování údajů vstupujících do Rozboru se nijak zásadně nelišila od předchozích let, došlo k několika významným dílčím změnám:

1. Byly zpřesněny definice některých pojmů (částka dotace, církevní právnické osoby).
2. Ministerstvům a krajům byla zaslána elektronická verze dotazníku ve formátu XLS, pověřeným obcím III. stupně byla elektronická verze zasílána na požádání.
3. Ministerstva vyplňovala dotazník nikoli za celý resort, nýbrž za každý dotační titul, na základě kterého byla dotace NNO poskytnuta. Tuto odlišnost oproti minulým rokům si vyžádal požadavek RNNO srovnat údaje z Rozboru s údaji obsaženými v Centrální evidenci dotací ze státního rozpočtu (CEDR).
4. Zpracovatelé Rozboru měli k dispozici jména kontaktních osob, tedy osob odpovědných za vyplnění dotazníku, což umožnilo zpětnou komunikaci nad vyplněnými dotazníky a zároveň vedlo ke zpřesnění všech údajů.

B.

KOMENTÁŘ K VÝSLEDKŮM ROZBORU

Objektivnímu srovnávání údajů Rozboru za rok 2003 s předchozími lety brání především každoroční změna metodiky, sběru i rozsahu dat. Z tohoto důvodu nelze brát časovou řadu od roku 1999 absolutně. I přesto je znatelný nárůst poskytovaných dotací nestátních neziskových organizací ze všech úrovní veřejných rozpočtů. V roce 2003 dosáhl celkový objem sledovaných dotací NNO ze všech úrovní veřejných rozpočtů **5 380 036 tis. Kč**.

MINISTERSTVA

Objem poskytovaných dotací ze státního rozpočtu je sledován již od roku 1999. Celková poskytnutá částka se každoročně zvýšila přibližně o 15%, což několikanásobně převyšuje inflaci ve sledovaných letech.

Sledovaný rok	Objem dotací (v tis. Kč)	Nárůst oproti předchozímu roku v %	Nárůst oproti roku 1999 v %	Míra inflace ⁷ v %
1999	2 171 313			
2000	2 467 264	13,6	13,6	2,5
2001	nebylo provedeno sledování poskytnutých dotací ze státního rozpočtu			4,0
2002	3 194 609	29,5	47,1	4,1
2003	3 788 836	18,6	74,5	0,6

KRAJE

Dotace poskytnuté NNO z rozpočtu krajů jsou sledovány teprve druhým rokem. Kraje totiž vznikly teprve v roce 2001 a rok 2002 byl tedy pro ně vůbec prvním rokem, kdy mohly dotace NNO poskytovat. Tuto skutečnost je třeba brát v potaz, pokud budeme hodnotit objem poskytovaných dotací NNO z krajů, neboť ten se v absolutní částce téměř zdvojnásobil – z 356 294 tis. Kč v roce 2002 na 634 511 tis. Kč v roce 2003.

POVĚŘENÉ OBCE III. STUPNĚ

Stejně jako v případě krajů, jsou pověřené obce III. stupně sledovány teprve od roku 2002, avšak neplatí u nich poznámka o jejich krátké existenci. Údaje o pověřených obcích III. stupně nebyly v ani jednom ze sledovaných roků úplné, dotazníky vyplnilo vždy 171 z celkem 205 obcí tohoto typu. Objem poskytnutých dotací NNO pověřenými obcemi III. stupně se ve sledovaných letech zvýšil o 12,4 procenta – z 851 161 tis. Kč v roce 2002 na 956 689 tis. Kč v roce 2003.

⁷ Zdroj: Český statistický úřad.